

*До спеціалізованої вченої ради Д 26.007.03
у Національній академії внутрішніх справ
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1*

ВІДГУК

офіційного опонента – заступника директора навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктора юридичних наук, старшого дослідника Почтового Максима Миколайовича на дисертаційне дослідження Ящука Олега Віталійовича на тему: «Теоретико-прикладні засади використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність теми. В усі часи державне майно було одним із найбільш привабливих об'єктів протиправних посягань, а протидія протиправній діяльності в бюджетній сфері знаходиться серед пріоритетних напрямів діяльності Національної поліції, Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України. В умовах сьогодення прийняття низки нормативно-правових актів, спрямованих на швидке забезпечення вирішення нагальних потреб Збройних сил України та допомогу потерпілим від збройної агресії РФ, на жаль, в окремих випадках призвели до появи нових способів учинення кримінальних правопорушень. Під час учинення протиправних посягань на державне майно спостерігається тенденція до постійної трансформації вже досліджених злочинних схем до більшого ускладнення, серед таких протиправна діяльність, пов'язана з проведенням публічних закупівель, незаконними виплатами, використанням майна не за цільовим призначенням, безпідставним списанням майна, привласненням або заволодінням коштами, передбаченими бюджетними програмами тощо.

В умовах правового режиму воєнного стану бюджетна сфера має надзвичайно важливе значення для функціонування будь-яких державних інституцій. Вказана галузь торкається регулювання різноманітних бюджетів, як-

от: кошти державного та місцевих бюджетів; кошти субвенцій бюджетів усіх рівнів; кошти, призначені на виконання державних цільових програм і державних закупівель; зовнішньоекономічна діяльність. У свою чергу, кримінальні правопорушення, пов'язані з використанням бюджетних коштів, негативно впливають на розвиток українського суспільства та правової держави в цілому. Злочинна діяльність утворює негативні тенденції як на міжнародному рівні, зокрема, у взаємовідносинах з країнами-партнерами (Великобританія, Італія, Німеччина, США, Франція та ін.), так і погіршує економічний стан всередині держави.

Теоретичний базис дослідження складають наукові розробки вчених-криміналістів, в яких висвітлювались питання інституту спеціальних знань як наукової категорії та особливості їх використання в різних кримінальних провадженнях, зокрема: В. І. Василичука, А. Ф. Волобуєва, В. Г. Гончаренка, Ф. М. Джавадова, Н. Я. Дондик, Г. П. Дондик, О. М. Дуфенюк, В. І. Дячук, М. М. Єфімова, В. О. Коновалової, О. С. Кофанової, І. В. Пирога, О. В. Пчеліної, Е. А. Разумова, В. М. Реваки, М. В. Салтевського, Е. Б. Сімакової-Єфремян, Р. Л. Степанюка, К. О. Чаплинського, С. С. Чернявського, Ю. М. Черноус, П. В. Цимбала, В. Ю. Шепітька, М. Г. Щербаковського, В. В. Юсупова, В. О. Яремчука та ін.

Узагальнюючи наукові розробки наведених учених, констатуємо їхню наукову значущість, варто наголосити, що дослідники опрацювали лише деякі проблемні аспекти використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів. Невирішеними залишаються питання стосовно, окремих аспектів участі спеціаліста при проведенні окремих процесуальних дій, призначення та проведення судових експертиз, удосконалення нормативно-правового забезпечення використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Зазначені фактори у своїй сукупності означили наукову, теоретичну та практичну значущість представленої роботи та зумовили вибір теми наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020), Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та плану заходів з її реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1805-р), Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1467-р), Національної стратегії доходів до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1218-р), Національної економічної стратегії на період до 2030 року (постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179), Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р), Плану заходів з реалізації Стратегії інформаційної безпеки на період до 2025 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2023 № 272-р), Концепції реформування місцевих бюджетів (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 308-р), Бюджетної декларації на 2022–2024 роки (постанова Верховної Ради України від 15.07.2021 № 1652-ІХ), Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» від 09.11.2023 № 3460-ІХ, Порядку електронної інформаційної взаємодії Офісу Генерального прокурора та Міністерства внутрішніх справ України (спільний наказ Офісу Генерального прокурора та МВС України від 22.11.2021 № 371/846), тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022–2026 роки (наказ МОН України від 03.02.2022 № 109), тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11.06.2020 № 454), Основних напрямів наукових досліджень Науково-дослідного інституту публічного права на 2020–2024 рр.

Тему дисертації затверджено в Науково-дослідному інституті публічного права 22 грудня 2015 року (протокол № 6).

Мета дисертаційного дослідження полягає у вирішенні конкретного наукового завдання з розроблення теоретичних положень і криміналістичних рекомендацій щодо ефективного використання інституту спеціальних знань, спрямованих на підвищення результативності досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів.

Комплексність мети, її багатоплановість обумовили необхідність вирішення окремих задач:

– опрацювати генезу теоретичних досліджень використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів;

– схарактеризувати криміналістично вагомі ознаки структурних елементів криміналістичної характеристики визначених протиправних діянь, які мають значення під час використання спеціальних знань;

– визначити поняття та систематизувати форми використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні;

– встановити особливості залучення окремих категорій спеціалістів до кримінальних проваджень;

– розкрити особливості призначення та проведення судово-почеркознавчої та судово-економічної експертиз;

– конкретизувати тактичні особливості призначення судово-бухгалтерської та комплексної судових експертиз у кримінальному провадженні;

– надати пропозиції з приводу оцінки висновку експерта.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Методи дослідження. Відповідно до поставленої мети, через призму об'єкта і предмета дослідження використано різноманітні загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, основоположним серед яких є діалектичний метод, який полягає у розумінні будь-якої системи через важливість взаємодії елементів та їх взаємозв'язку. Порівняльно-правовий метод застосовано для аналізу нормативно-правової бази, що регулює суспільні відносини у бюджетній сфері, а також залучення обізнаних осіб (спеціаліста,

експерта, ревізора) у кримінальному провадженні (підрозділи 1.1, розділи 2–3). Функціональний метод застосовано для формулювання перспективних напрямів покращення судово-експертної діяльності (підрозділ 3.3). Системно-структурний метод використано при формулюванні структури криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, та опрацюванні змісту та форм використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні (розділи 1–2). Статистичний метод – під час аналізу матеріалів судово-слідчої та експертної практики, статистичних відомостей, результатів опитування респондентів (підрозділи 1.1, розділи 2–3). Соціологічні методи застосовано під час опитування працівників органів досудового розслідування, органів прокуратури, оперативних підрозділів та експертних установ МВС України (підрозділи 1.2, 1.3, розділи 2–3). Методи аналізу, дедукції, абстрагування, узагальнення та інші формально-логічні методи надали змогу виділити основні формулювання стосовно кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів (розділи 1–3). На основі методу синтезу сформовано та викладено загальні висновки за темою дисертації. Вміле використання широкого спектру сучасних методів наукового пошуку також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих висновків і рекомендацій.

Емпіричну основу дослідження становлять згруповані дані Офісу Генерального прокурора за період з 2016 р. по I півріччя 2025 р., результати опрацювання матеріалів 212 кримінальних справ та 245 кримінальних проваджень за фактами вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, у всіх регіонах України за період 2016-2025 рр.; 145 висновків судових експертів НДЕКЦ МВС України; узагальнені відомості опитувань 203-х працівників органів досудового розслідування, 87-и працівників органів прокуратури, 116-и працівників оперативних підрозділів. Під час дослідження використано власний досвід роботи в правоохоронних органах України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є першим у вітчизняній науці комплексним монографічним

дослідженням теоретичних і практичних засад використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, у якому сформульовано низку наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, що мають важливе теоретико-прикладне значення для криміналістичної науки, судово-експертної практики та діяльності органів досудового розслідування, зокрема:

вперше:

– здійснено криміналістичний аналіз використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, та розкрито теоретичні положення й практичні рекомендації використання спеціальних знань у визначеній категорії кримінальних проваджень, що містять теоретичні розробки та практичні рекомендації виявлення, фіксації, вилучення та дослідження криміналістично вагомих відомостей завдяки застосуванню окремих знань обізнаних осіб (бухгалтерських, економічних, технічних, почеркознавчих);

– розроблено систему сучасних способів учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, як-от: 1) привласнення майна чи коштів, що надані певним установам за бюджетними програмами, у тому числі й оборонній сфері; 2) заволодіння майном або коштами, що надані певним установам за бюджетними програмами, у тому числі й оборонній сфері; 3) реалізація публічних закупівель з порушеннями чинного законодавства, у тому числі й оборонній сфері; 4) привласнення (заволодіння) бюджетних коштів, що направлені на підтримку проєктів малого чи середнього бізнесу; 5) незаконні виплати заробітної плати; 6) незаконні виплати соціальної допомоги; 7) неаргументоване списання майна, що перебуває на балансі конкретної установи чи підприємства; 8) привласнення гуманітарної чи благодійної допомоги; 9) привласнення (заволодіння) бюджетних коштів, які надані як міжнародний грант, у тому числі й оборонній сфері, тощо;

– надано пропозиції щодо внесення змін до КПК України шляхом впровадження в назву § 5 «Висновок експерта» словосполучення «та спеціаліста», та включення до нього ст. 101¹ та ст. 102¹ КПК з формулюванням,

відповідно, «Висновок спеціаліста» та «Зміст висновку спеціаліста», в яких розкрито процесуальні вимоги до складання та оформлення зазначеного документу. Вказані нововведення дозволять спеціалісту готувати відповідний висновок по проведеному дослідженню, який можна буде використовувати у кримінальному провадженні в якості доказу;

удосконалено:

– систему кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, до яких віднесено наступні протиправні діяння: привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК), порушення законодавства про бюджетну систему України (ст. 210 КК), видання нормативно-правових або розпорядчих актів, які змінюють доходи і видатки бюджету всупереч встановленому законом порядку (ст. 211 КК), шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК), зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК), перевищення влади або службових повноважень (ст. 364 КК), службове підроблення (ст. 366 КК), службову недбалість (ст. 367 КК), характерною рисою яких буде предмет злочинного посягання – бюджетні кошти;

– систему сучасних способів учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, як-от: 1) привласнення майна чи коштів, що надані певним установам за бюджетними програмами, у тому числі й оборонній сфері; 2) заволодіння майном або коштами, що надані певним установам за бюджетними програмами, у тому числі й оборонній сфері; 3) реалізація публічних закупівель з порушеннями чинного законодавства, у тому числі й оборонній сфері; 4) привласнення бюджетних коштів, направленими на підтримку проєктів малого чи середнього бізнесу; 5) заволодіння бюджетними коштами, направленими на підтримку проєктів малого чи середнього бізнесу; 6) незаконні виплати заробітної плати; 6) незаконні виплати соціальної допомоги; 7) неаргументоване списання майна, що перебуває на балансі конкретної установи чи підприємства; 8) привласнення гуманітарної чи благодійної допомоги; 9) привласнення бюджетних коштів, наданих як міжнародний грант; 10) заволодіння бюджетними коштами, наданих

як міжнародний грант, у тому числі й оборонній сфері, тощо;

– сукупність даних стосовно слідової картини, яка під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, являє собою наступні категорії: *матеріальні* (відбитки пальців, кошти, накладні, акти прийому-здачі робіт, предмети протиправного посягання, ЕОТ для виробництва печаток і штампів), *особистісні* (інформація в пам'яті свідків, підозрюваних) та *електронні* сліди (кеш-пам'ять ЕОТ, хмарні сховища);

– теоретичні підходи стосовно формулювання суб'єктів використання спеціальних знань, яким надано характеристику з огляду на критерії їх особистого до них відношення, а саме: а) безпосереднє використання спеціальних знань обізнаними особами (спеціалісти, експерти, ревізори); б) опосередковане застосування спеціальних знань уповноваженими особами (слідчим, детективом, прокурором, слідчим суддею, суддею, працівником оперативного підрозділу);

– перелік загальних помилок, пов'язаних з призначенням та проведенням судових експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, зокрема: непогоджене сприйняття предмета експертизи; призначення експертизи відбувається не в усіх необхідних ситуаціях для її обов'язкового проведення; перед експертом ставиться досить обмежене коло запитань, що не дозволяє надати розширену відповідь для зменшення строків розслідування відповідної категорії протиправних діянь;

– практичні рекомендації стосовно призначення та проведення судово-економічної, судово-бухгалтерської і судово-почеркознавчої експертизи, завдяки виокремленню загальних об'єктів для вищенаведених досліджень, як-от: документи податкового обліку та звітності; документи фінансово-кредитних операцій; недовгі рукописні записи прізвищ та інших відомостей, а також підписів уповноважених осіб конкретної бюджетної установи; документи бухгалтерського обліку та звітності;

дістало подальший розвиток:

– дані стосовно документу як визначального носія слідових відомостей за

вказаними протиправними діяннями, а також його систематизація за критерієм функціонального призначення чи формою носія відомостей;

– поняття спеціальних знань як теоретичних та практичних знань в різноманітних прикладних галузях, набутих під час навчання та одержаних в процесі професійної діяльності у відповідних галузях, що можуть застосуватися в поєднанні з використанням конкретних науково-технічних засобів під час виявлення, збирання, фіксації, вилучення та дослідження слідів протиправних діянь для одержання орієнтуючих і доказових відомостей під час розслідування кримінальних правопорушень;

– *непроцесуальні форми* використання спеціальних знань у кримінальному провадженні, як-от: консультації з конкретними фахівцями з питань, що потребують використання спеціальних знань у провадженні; отримання кваліфікованої допомоги від фахівців у підготовці техніко-криміналістичних та інших засобів; довідкова допомога; використання допомоги обізнаних осіб під час проведення окремих процесуальних дій та пошукових заходів; *процесуальні форми*: призначення та проведення судових експертиз; участь спеціаліста при проведенні окремих процесуальних дій; контрольно-перевірочна діяльність, яка здійснюється на вимогу уповноваженої особи;

– пропозиції стосовно залучення та використання допомоги відповідних спеціалістів при реалізації окремих процесуальних дій шляхом їх наступної класифікації: спеціалісти, участь яких у реалізації процесуальної дії є обов'язковою згідно чинного законодавства (проведення огляду місця події – інспектор-криміналіст); спеціалісти, які виконують специфічні завдання при проведенні процесуальних дій (допит громадянина іноземної держави – перекладач); ситуативні спеціалісти, залучення яких корегується специфікою протиправного діяння для вирішення конкретних задач (огляд ЕОТ – спеціаліст в галузі ІТ-технологій, співробітник Департаменту кіберполіції);

– криміналістичні рекомендації відносно перспективних напрямів використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, що акумулюють в собі відповідні будівельно-технічні, економічні, бухгалтерські,

комп'ютерно-технічні, почеркознавчі, фоноскопичні та інші знання обізнаних осіб у формах, які є суттєвими для створення доказової бази у кримінальному провадженні.

Публікації та результати апробації дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертації відображено у восьми наукових публікаціях, з яких чотири статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна – у закордонному юридичному виданні, три – у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних науково-практичних конференціях.

Основні теоретичні положення й висновки дисертації оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях: «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України» (м. Київ, 2021 р.), «Взаємодія публічного та приватного права: сучасні проблеми та виклики» (м. Київ, 2022 р.), «Науково-практичні засади розвитку юридичної науки на сучасному етапі державотворення» (м. Київ, 2023 р.).

Проаналізувавши наукову дисертацію та фахові публікації О.В. Ящука, з теми дослідження офіційний опонент підтверджує, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими, переконливими, об'єктивними, достовірними та новими.

Оцінка змісту дисертації. Дисертаційна робота О.В. Ящука викладена українською мовою. Структура роботи відповідає вимогам МОН України та положенню про присудження ступеня кандидата юридичних наук. Вона структурована і складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Розділ 1 «Теоретичні засади дослідження спеціальних знань та їх використання під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів» складається з трьох підрозділів і присвячений генезі опрацювання визначеної наукової категорії, визначенню стану наукових досліджень проблем використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, характеристиці слідової картини та типових

способів кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів.

Виокремлено підготовчі заходи до вчинення кримінальних правопорушень, а саме: створення сприятливих умов для реалізації злочинних схем, виготовлення підробленої документації для проходження тендерних конкурсів чи отримання міжнародних грантів, підроблення офіційних документів, підбір співучасників протиправних дій і розподіл між ними ролей та ін. Акцентовано увагу на розповсюдженні закупівлі окремих товарів у оборонній сфері, в яких може бути задіяний тільки той суб'єкт, який безпосередньо виготовляє відповідний товар або одержав гарантійний лист від офіційного представника організації.

На основі аналізу судово-слідчої практики визначено слідову картину кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів.

Розділ 2 «Особливості використання спеціальних знань під час виявлення та фіксації слідів кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів» складається з трьох підрозділів і присвячений визначенню поняття, видам та формам використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів. На основі узагальнення теоретичних розробок учених (П. Д. Біленчук, Н. І. Клименко, Ю. М. Черноус, М. Г. Щербаковський) доведено, що спеціальні знання є важливим засобом отримання доказової та орієнтуючої інформації у кримінальному провадженні. Визначено основні задачі застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів.

Значну увагу приділено участі спеціаліста у проведенні окремих процесуальних дій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів. Розкрито особливості огляду документів (договори, акти приймання-передачі виконаних робіт, накладні, документи, що засвідчують право на майно, пільги) та устаткування для їх виготовлення (сканер, принтер).

Розділ 3 «Призначення та проведення окремих видів судових

експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів» складається з трьох підрозділів і присвячений визначенню особливостей призначення судових експертиз, тактиці проведення їх окремих класів та видів, питанням аналізу висновку експерта та напрямам удосконалення експертної діяльності.

Виокремлено об'єкти, які підлягають судово-економічній експертизі (бухгалтерські документи, облікові реєстри господарських операцій тощо).

Значну увагу приділено документам, які можуть бути об'єктами судово-економічної експертизи (договори, акти приймання-передачі виконаних робіт, відомості ресурсів, додаткові угоди, кошторис, акти введення в експлуатацію обладнання, накладні, рахунки, платіжні доручення, кошторис розпорядника, план закупівель).

Наголошено на проблематиці щодо визначення розумних строків проведення судово-економічної експертизи, адже для визначення збитків, завданих державі, а також вирішення інших питань, поставлених експерту, часто виникає необхідність у наданні додаткових матеріалів, для чого уповноваженій особі необхідно провести низку інших процесуальних дій.

Наукове дослідження О.В. Ящука містить результати власних досліджень дисертанта. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають відповідні посилання, що свідчить про відсутність порушення академічної доброчесності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації впроваджені та використовуються у:

– освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Організація розслідування кримінальних правопорушень», «Криміналістика», «Кримінальний процес», «Оперативно-розшукова діяльність», а також підготовки підручників, навчальних посібників, монографічних досліджень і курсів лекцій (акт Національної академії внутрішніх справ від 15 серпня 2025 р.);

– науковій діяльності – для подальшого вдосконалення основ методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень у бюджетній сфері на основі сформульованих теоретичних положень, висновків і практичних рекомендацій (акти Дніпровського державного університету внутрішніх справ від 04 серпня 2025 р., Національної академії внутрішніх справ від 15 серпня 2025 р.);

– правозастосовній діяльності – для вдосконалення діяльності органів досудового розслідування, прокуратури, оперативних та експертних підрозділів Національної поліції України під час розслідування кримінальних правопорушень у бюджетній сфері (акт Бюро економічної безпеки України від 14 травня 2025 р.).

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження О.В. Ящука, водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту.

1. Так, у підрозділі 2.2 «Участь спеціаліста у проведенні окремих процесуальних дій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів» дисертантом розглянуто участь спеціаліста у проведенні огляду, обшуку, отриманні зразків для проведення експертизи. Наведено правила огляду документів з метою виявлення їх підробки візуально та з використанням криміналістичної техніки, специфіку проведення обшуку та отримання порівняльного матеріалу з огляду на матеріальну природу походження. На нашу думку, здобувачу доцільно було більше уваги приділити участі спеціаліста при проведенні і інших процесуальних дій, зокрема, НСРД, оперативно-розшукових заходів, які широко використовуються під час виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів.

2. За змістом дисертаційного дослідження автор пропонує низку пропозицій до чинного кримінально-процесуального законодавства, зокрема: надано пропозиції щодо внесення змін до КПК України шляхом впровадження в назву § 5 «Висновок експерта» словосполучення «та спеціаліста», та включення

до нього ст. 101¹ та ст. 102¹ КПК з формулюванням, відповідно, «Висновок спеціаліста» та «Зміст висновку спеціаліста», в яких розкрито процесуальні вимоги до складання та оформлення зазначеного документу. Вказані нововведення дозволять спеціалісту готувати відповідний висновок по проведеному дослідженню, який можна буде використовувати у кримінальному провадженні в якості доказу. В цілому погоджуючись із дисертантом, адже вказані пропозиції є достатньо аргументовані за змістом дисертації, необхідно впровадити отримані результати до відомчої правотворчої діяльності.

3. У розділі 3 «Призначення та проведення окремих видів судових експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів» значну увагу приділено підготовці й організації проведення слідчої (розшукової) дії, розкрито особливості призначення та проведення окремих судових експертиз, які мають особливе значення для досудового розслідування окреслених кримінальних правопорушень, як судово-почеркознавчі та судово-економічні експертизи. Однак поза увагою автора залишились сучасні досягнення інших класів та видів судових експертиз. Хотілось би почути думку автора з приводу даного зауваження.

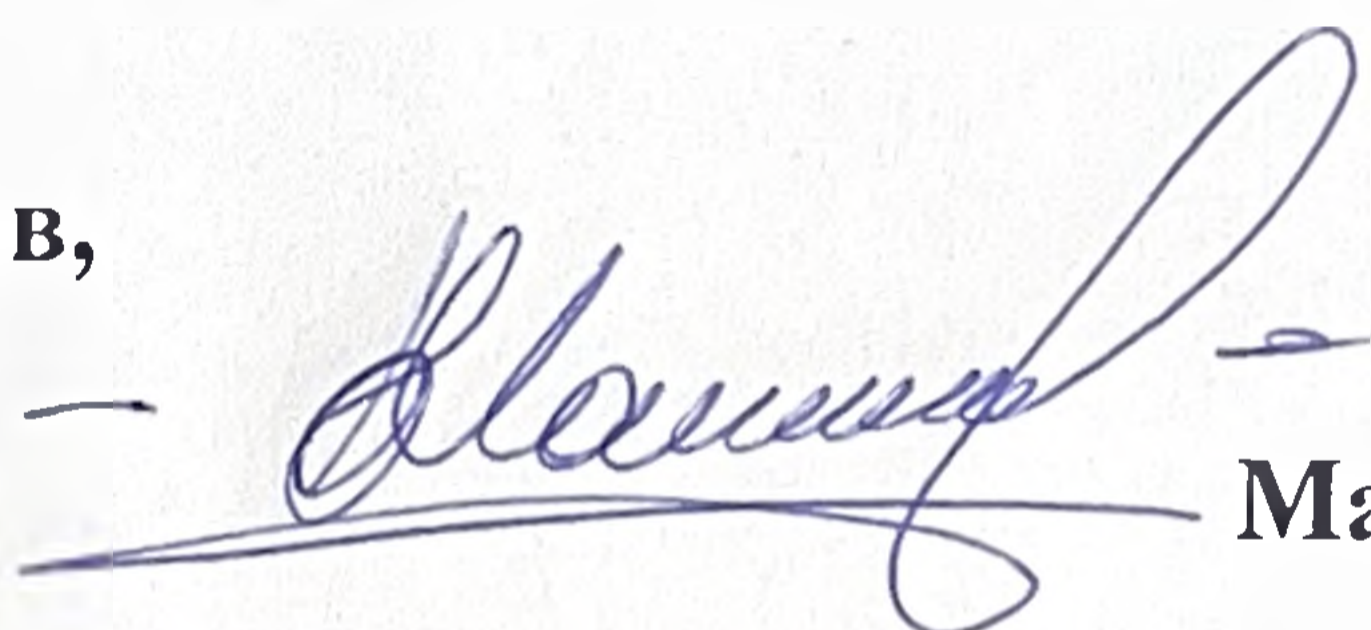
Однак, підсумовуючи викладене вище, слід зауважити, що вказані дискусійні положення водночас підкреслюють актуальність досліджуваної проблематики та не впливають на позитивне враження від рецензованої наукової праці.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Дисертація Ящука О.В. «Теоретико-прикладні засади використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів» за актуальністю, ступенем новизни представлених результатів, їх наукової обґрунтованості, повноти викладення в опублікованих наукових працях, рівнем виконання поставленого наукового завдання та володіння методологією наукової діяльності відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня кандидата юридичних наук.

Висновок. Дисертаційне дослідження О.В. Ящука «Теоретико-прикладні засади використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням бюджетних коштів» є самостійно підготовленою, завершеною кваліфікованою науковою працею, в якій отримано низку нових науково-теоретичних результатів, що в своїй сукупності вирішують конкретне наукове завдання щодо удосконалення роботи правоохоронних органів з розслідування кримінальних правопорушень у бюджетній сфері.

Дисертація відповідає вимогам, сформульованим у «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Ящук Олег Віталійович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

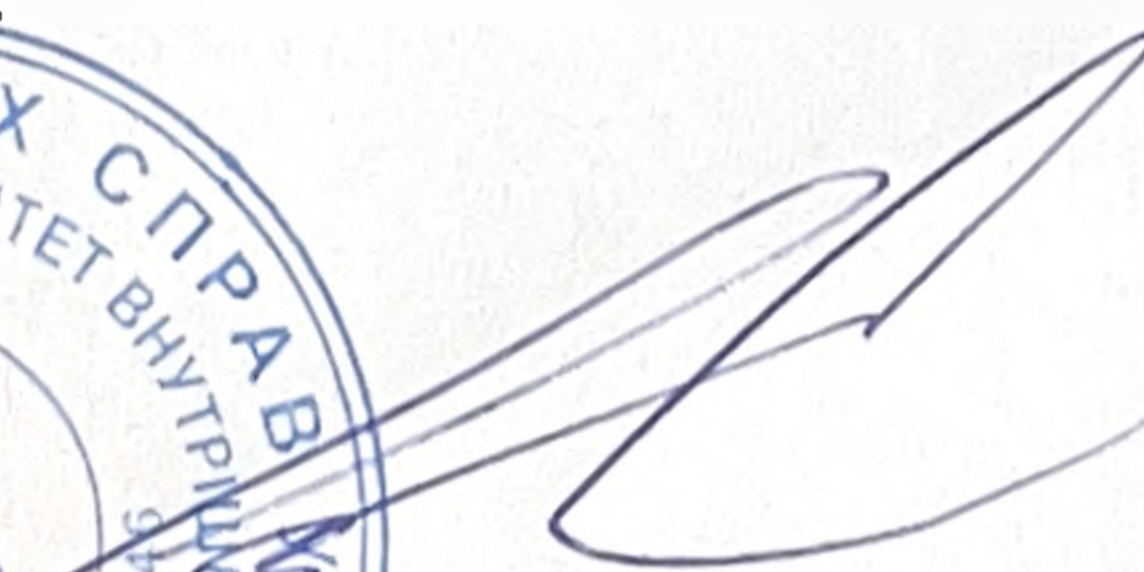
Офіційний опонент:
 заступник директора
 навчально-наукового інституту
 права та інноваційної освіти
 Дніпровського державного
 університету внутрішніх справ,
 доктор юридичних наук,
 старший дослідник

Максим ПОЧТОВИЙ

Підпис Почтового М.М. засвідчую:

Проректор
 Дніпровського державного
 університету внутрішніх справ
 полковник поліції

Олександр ЮШІН